

Niet eerder zo los op het pluche

De kabinetten Balkenende kenden de meeste politieke bedrijfsongevallen van de naoorlogse periode. Nog nooit hebben zoveel bewindslieden hun biezen moeten pakken als in het laatste decennium.

Dat blijkt uit onderzoek van de Universiteit Utrecht dat binnenkort zal worden gepubliceerd in het tijdschrift *B&M*. In het onderzoek zijn alle bewindslieden die tussentijds aftraden in de periode 1946-2009 onderzocht. In die periode telde ons land 719 ministers en staatssecretarissen. Daarvan traden er 107 tussentijds af. Meestal was dat vrijwillig, omdat ze elders een functie aanvaardden. Slechts 37 van hen werden gedwongen tot aftreden, omdat zij in opspraak waren geraakt (7 maal), vanwege een intern conflict (14 maal), of vanwege een vertrouwensbreuk met kamer of fractie (16 maal).

In de jaren vijftig, zestig en zeventig van de vorige eeuw traden er per decennium gemiddeld slechts vier bewindslieden onvrijwillig af. In de jaren tachtig en negentig was dat gemiddeld zes. In de periode van de kabinetten Balkenende is dat gestegen tot tien. Voor het eerst in de parlementaire geschiedenis wordt zelfs de Carrington-doctrine toegepast en treden er ministers (Donner en Dekker bij de Schipholbrand) af vanwege grove fouten van het ambtelijk apparaat. Wanneer je het aantal vertrouwensbreuken afzet tegen het aantal dagen dat een kabinet heeft geregeerd, dan zijn de kabinetten Balkenende zelfs koplopers in de naoorlogse parlementaire geschiedenis. Nog nooit eerder zaten bewindslieden zo losjes op het pluche.

Uit het onderzoek valt ook een aantal tips voor de formateur van het nieuwe kabinet af te leiden.

- Wie als minister-president met zijn voltallige kabinet de eindstreep wil halen doet er verstandig aan om bewindslieden te kiezen die ruime politieke ervaring op het Binnenhof hebben. Bewindslieden zonder kamerervaring hebben een 60 procent hogere kans om tussentijds te sneuvelen. Bewindslieden die al eerder minister of staatssecretaris zijn geweest, sneuvelen 15 procent minder snel.
- Ook is het zeer riskant om namens een nieuwe partij in het kabinet zitting te nemen. Bij bewindslieden van nieuwe partijen is de sneuvelkans zelfs meer dan dertien keer zo groot als bij van ministers met kamerervaring. Ook bewindslieden van partijen die niet nodig zijn voor een parlementaire meerderheid sneuvelen eerder.

- Extra aandacht dient er ook te zijn voor de bewindslieden op Defensie, Sociale Zaken en Justitie, dat zijn departementen waar de bewindslieden het verhoudingsgewijs moeilijk hebben. Op Verkeer en Waterstaat daarentegen is sinds de oorlog nog nooit iemand gedwongen tot aftreden.

Mark Bovens, Gijs Jan Brandsma, Dick Thesingh en Thierry Wever, 'Aan het pluche gekleefd? Aard en achtergrond van het aftreden van individuele bewindslieden 1946-2009', *B&M*, jaargang 37 nummer 4.